

Apteekkien ammattieettinen neuvottelukunta

EETTINEN PÄHKINÄ 1/2000

ANTIBIOOTIN KÄYTTÖ IMETYKSEN AIKANA

Nimimerkki "Nipottajako" on lähettänyt neuvottelukunnalle seuraavan tapauskertomuksen:

Apteekkiin saapuu 20-30 v. naisasiakas, joka esittää hammaslääkäriltä saadun antibioottireseptin: Dalacin caps. viikon kuuri. Hänen hammastaan on päivällä operoitu ja huuhdeltu ja nyt illan tullen on sitä ruvennut kovasti kolottamaan. Päivällä hammaslääkärissä käydessään hän ei muistanut sanoa, että hänellä on alle 3 kuukauden ikäinen vauva, jota hän myös imettää. Nainen kysyy voiko hän nyt ottaa kuurin ja auttaako se tähän nyt alkaneeseen kuumotus-kipu-vaivaan.

Farmaseutti kertoi asiakkaalle, että mikäli hän haluaa lääkekuurin syödä, tulisi imetys siksi aikaa varmuuden vuoksi lopettaa, ettei lapselle tulisi mahdollisia suolisto-oireita lääketai lääkeainemetaboliittien erittyessä äidinmaitoon. Tätä äiti ei halua tehdä. Seuraavaksi häneltä tiedustellaan otetaanko määränneeseen lääkäriin yhteyttä. Äiti kehottaa pyytämään toista lääkettä. On perjantai-iltapäivä kello noin 15-16. Hammaslääkärin vastaanotolta kerrotaan lääkärin juuri lähteneen lentokentälle ulkomaanmatkaa varten.

Farmaseutti kysyi äidiltä haluaako hän että apteekissa vielä yritetään kysyä päivystävän hammaslääkärin mielipidettä asiassa. Äiti vastaa myöntävästi. Päivystävä hammaslääkäri on sitä mieltä, ettei imetettäessä ole turvallista käyttää Dalacin-lääkitystä. Hän lupaa äidille vastaanottoajan klo 19. Lupaa katsoa hammasta ja tarvittaessa huuhtoakin sen. Hammaslääkäri keskustelee apteekin puhelimesta äidin kanssa hetken. Tämän jälkeen äiti poistuu apteekista nopeasti, koska lapsen syöttöaika lähestyy.

Jälkikommenttina sivusta seurannut työnantaja haluaa tarkistaa mitä tapahtui. Selvityksen jälkeen farmaseutti saa kuulla kuinka on ollut turhan tarkka, koska käytetäänhän Dalacin-mikstuuraa 0-1-vuotiaille lapsillekin, ainakin Farmaca Fennican mukaan.

Mielestään farmaseutti teki omaan ammattialaansa kuuluvaa farmaseutin työtä omalla ammattitaidollaan parhaan kykynsä mukaan. Asiakas tuli palveltua hänen mielestään niin hyvin kuin perjantai-iltapäivänä oli mahdollista. Kysymysmerkiksi jäi, tekikö hän oikein vai väärin. Edelleen kysymys kuuluu, miten pitkälle ollaan yksimielisesti sitouduttu ammattiapteekkilinjaan, vaikkei "raha kirstuun kilahdakaan" ja miten itsenäisiä päätöksiä uskaltaa tällaisen tapauksen jälkeen tehdä. Palaute työnantajalta on ristiriidassa esim. eettisten ohjeiden kohdan "Potilaan asiasta ei keskusteltaisi työtovereiden kesken" kanssa.

Kirjeessään kysyjä pohtii edelleen, onko kysymyksessä tavallinen ongelma. "Itselläni on käsitys, että apteekkari tarjoaa puitteet (liiketoiminta) farmaseuttisen toiminnan harjoittamiselle, mitä työntekijä sitten suorittaa parhaalla mahdollisella taidollaan muistaen toimivansa terveydenhuollon asiantuntijana potilaan hyvinvoinnin lisäämiseksi potilasturvallisuus huomioonottaen, toimien silloinkin kaikkien kolmen edun mukaisesti" kirjoittaa nimimerkki.

Neuvottelukunnan kannanotto:

Nimimerkki koki ongelmaksi apteekkarin puuttumisen asiakastilanteeseen jälkikäteen. Ei liene harvinaista, että tällaista tapahtuu. Ammatillisesti hankalien tapauksien käsittely työtovereiden kesken on tapa, jonka soisi yleistyvän järjestelmälliseksi toiminnaksi, sillä vuorovaikutuksessa oppii parhaiten. Eettisten ohjeiden kohta salassapidosta ei suinkaan tarkoita sitä, että työn hoitamisen kannalta tarpeellisia asioita ei voitaisi käsitellä työyhteisön sisällä. Nämä

keskustelut voidaan käydä rikkomatta asiakkaan intymiteettisuoja. Eettiset ohjeet lähtevät nimenomaan yksilön salassapidettävien tietojen suojelemisesta sivullisilta.

Nimimerkin tulkinta siitä, että apteekkari olisi halunnut asiakkaan saavan lääkkeen pelkästään taloudellisista syistä voi olla virheellinen. Joskus saattaa kuitenkin tulla tilanteita, joissa esimies edellyttää sellaista tekoa tai menettelyä, joka on ristiriidassa työntekijän oman arvomaailman kanssa. Näissä tilanteissa on suositeltavaa pyrkiä keskustelemalla löytämään yhteisesti hyväksyttävä toimintatapa. Toisaalta on muistettava, että apteekkarilla on aina oikeudellinen vastuu kaikesta apteekissa tapahtuvasta toiminnasta. Se velvoittaa työntekijän pääsääntöisesti toimimaan apteekkarin antamien ohjeiden mukaisesti. Luvanvaraista ammattitoimintaa harjoittavalta apteekkarilta puolestaan edellytetään, että hän ei käytä asemaansa omien etujensa ajamiseen, vaan huolehtii siitä, että kaikki apteekin toiminnot ovat asiakkaan, ja laajemmassa mittakaavassa koko yhteiskunnan parhaaksi.

Esimerkkitapauksessa farmaseutti on menetellyt hyvin tunnollisesti, mutta sen seurauksena äiti jäi ilman lääkettä. Selostuksesta ei käy ilmi, saiko asianomainen avun hammaslääkäriltä tai tuliko äiti myöhemmin hakemaan jotakin muuta lääkettä vai jättikö hän lääkkeet kokonaan ottamatta apteekissa käydyn keskustelun perusteella. Jälkimmäisessä tapauksessa farmaseutin hyvää tarkoittava toiminta olisi johtanut haitalliseen lopputulokseen. Olisi hyvä pohtia, miten tällaisilta tilanteilta vältyttäisiin.